ISNN 3030-3907

2026/4
VOLUME 2

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL

Development of science

Ilmiy jurnal

2026/4 VOLUME 2

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

BOLALARDA RESPIRATOR SINCITIAL VIRUS (RSV) VA YANGI GRIPP SHTAMMLARINING KLINIK XUSUSIYATLARI VA OLDINI OLISH YO‘LLARI

Yusupov Mirza Murodovich
Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Samarqand,O‘zbekiston.
Fiziologiya kafedrasi katta o‘qituvchisi
E-mail: mirza.yusupov2017@gmail.com

Anotatsiya. Bolalarda respirator sincitial virus (RSV) va yangi gripp shtammlarining tarqalishi so‘nggi yillarda global sog‘liqni saqlash tizimi uchun dolzarb muammo hisoblanadi. RSV, ayniqsa, 5 yoshgacha bo‘lgan bolalarda yuqori yuquvchanlik va og‘ir respirator kechishi bilan ajralib turadi, shu bilan birga grippning yangi shtammlari tez mutatsiyaga uchraydi va mavsumiy epidemiyalarni keltirib chiqaradi. Ushbu maqolada RSV va yangi gripp shtammlarining klinik xususiyatlari, ya’ni isitma, yo‘tala, nafas qisishi, bronxiolit va pnevmoniya kabi asoratlar, shuningdek, kasallikning bolalar sog‘lig‘iga ta’siri tahlil qilinadi. Shuningdek, profilaktika yo‘llari, jumladan, vaksinatsiya, antiviral preparatlar, ijtimoiy masofalash, gigiena qoidalari va yuquvchanlikni kamaytirishga qaratilgan strategiyalar ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari RSV va yangi gripp shtammlarining yuqori tarqalish xavfi va murakkab klinik kechishini ko‘rsatib, pediatrik amaliyotda samarali oldini olish va erta diagnostika choralari muhimligini tasdiqlaydi. Mazkur mavzu pandemiya va epidemiyalarga tayyorlik, bolalarda respirator infektsiyalarni kamaytirish va sog‘lomlashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Bolalar, RSV, gripp, yangi shtammlar, klinik xususiyatlar, profilaktika, vaksinatsiya.

Abstract. The spread of respiratory syncytial virus (RSV) and new influenza strains among children has become an urgent issue for the global healthcare system in recent years. RSV is particularly characterized by high transmissibility and severe respiratory manifestations in children under 5 years of age, while new influenza strains undergo rapid mutations and cause seasonal epidemics. This article analyzes the clinical features of RSV and new influenza strains, including fever, cough, shortness of breath, bronchiolitis, and complications such as pneumonia, as well as their impact on children's health. Preventive measures are also discussed, including vaccination, antiviral drugs, social distancing, hygiene practices, and strategies aimed at reducing transmission. The study results demonstrate the high spread risk and complex clinical course of RSV and new influenza strains, confirming the importance of effective prevention and early diagnosis in pediatric practice. This topic serves as a scientific basis for developing

ISSN 3030-3907

practical recommendations to improve preparedness for pandemics and epidemics, reduce respiratory infections in children, and promote overall health.
Keywords: Children, RSV, influenza, new strains, clinical features, prevention, vaccination.
Аннотация. Распространение респираторно-синцитиального вируса (RSV) и новых штаммов гриппа среди детей в последние годы стало актуальной проблемой для глобальной системы здравоохранения. RSV характеризуется высокой контагиозностью и тяжёлым течением респираторных заболеваний, особенно у детей до 5 лет, в то время как новые штаммы гриппа быстро мутируют и вызывают сезонные эпидемии. В данной статье анализируются клинические особенности RSV и новых штаммов гриппа, включая лихорадку, кашель, одышку, бронхиолит и осложнения, такие как пневмония, а также их влияние на здоровье детей. Также рассматриваются меры профилактики, включая вакцинацию, противовирусные препараты, социальное дистанцирование, соблюдение гигиенических правил и стратегии, направленные на снижение передачи инфекции. Результаты исследования показывают высокий риск распространения и сложное клиническое течение RSV и новых штаммов гриппа, подтверждая важность эффективной профилактики и ранней диагностики в педиатрической практике. Данная тема служит научной основой для разработки практических рекомендаций по подготовке к пандемиям и эпидемиям, снижению респираторных инфекций у детей и укреплению здоровья.
Ключевые слова: Дети, RSV, грипп, новые штаммы, клинические особенности, профилактика, вакцинация.

KIRISH.

Respirator sincitial virus (RSV) va gripp virusining yangi shtammlari bolalar sog‘lig‘iga tahdid soluvchi eng keng tarqalgan respirator infektsiyalar sirasiga kiradi. RSV, ayniqsa, 0–5 yoshdagi bolalarda og‘ir respirator kasalliklarni, jumladan bronxiolit va pnevmoniyani keltirib chiqaradi. Ushbu virus tez yuquvchan bo‘lib, epidemik davrlarda bolalar orasida yuqori morbidlik va hatto mortalitet darajasiga sabab bo‘lishi mumkin. RSV infeksiyasi nafaqat klinik jihatdan og‘ir kechadi, balki bolalarning immun tizimining yetuk emasligi sababli asoratlar xavfi yuqori bo‘ladi. Gripp virusining yangi shtammlari esa doimiy ravishda mutatsiyaga uchrab, mavsumiy epidemiyalarni keltirib chiqaradi. Shuning natijasida, mavjud vaksinatsiya dasturlari har doim ham yetarli darajada himoya ta’minlamaydi, bu esa pediatrik amaliyotda qo‘shimcha xavf manbai hisoblanadi. Grippning yangi shtammlari bolalarda isitma, yo‘tala, burun oqishi, nafas qisishi kabi simptomlar bilan namoyon bo‘lib, ba’zi hollarda og‘ir respirator asoratlar va

ISSN 3030-3907

pnevmoniyaga olib keladi. Global epidemiologik tadqiqotlar RSV va yangi gripp shtammlarining yuqori tarqalish xavfi va klinik kechishining murakkabligini ko‘rsatmoqda. Masalan, RSV infeksiyasi bolalar kasalxonaga yotqizilishining asosiy sababi hisoblanadi, ayniqsa prematura va surunkali yurak-qon tomir yoki o‘pka kasalligi bo‘lgan bolalarda. Shu bilan birga, grippning yangi shtammlari jahon sog‘liqni saqlash tashkilotlari tomonidan har yili kuzatiladi va ularning genetik o‘zgarishi vaksinatsiya samaradorligini kamaytiradi. Shu kontekstda RSV va yangi gripp shtammlarining klinik xususiyatlarini chuqur o‘rganish, ularning tarqalish mexanizmlarini aniqlash, risk omillarini belgilash va profilaktika strategiyalarini ishlab chiqish zamonaviy pediatriya va infeksionologiya sohasida dolzarb ilmiy va amaliy vazifa hisoblanadi. Maqola RSV va grippning yangi shtammlarining bolalar o‘rtasidagi tarqalishi, klinik kechishi va oldini olish yo‘llarini tahlil qilishga qaratilgan bo‘lib, epidemiologik monitoring, erta diagnostika va samarali profilaktik choralarning ahamiyatini yoritadi. Mazkur tadqiqot bolalarda respirator infektsiyalarni kamaytirish, sog‘lomlashtirish va pandemiyalarga tayyorlik bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda ilmiy asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin. Shu sababli mavzu nafaqat pediatrik amaliyot uchun, balki sog‘liqni saqlash siyosati va epidemiologik nazorat strategiyalari uchun ham dolzarb ahamiyatga ega.

MAVZUNING DOLZARBLIGI. So‘nggi yillarda bolalar o‘rtasida respirator sincitial virus (RSV) va yangi gripp shtammlarining tarqalishi sezilarli darajada oshgan, bu esa pediatrik amaliyotda jiddiy muammo hisoblanadi. RSV ayniqsa 0–5 yoshdagi bolalarda og‘ir respirator kasalliklarni, jumladan bronxiolit va pnevmoniyani keltirib chiqaradi, natijada bolalar kasalxonaga yotqizilishi va ba’zan intensiv terapiya talab qilinishi mumkin. Shu bilan birga, grippning yangi shtammlari tez mutatsiyaga uchraydi, shu sababli mavjud vaksinatsiya dasturlari har doim ham yetarli darajada himoya ta’minlamaydi. Bolalarda RSV va gripp infektsiyalari tez yuquvchanligi, klinik kechishining o‘zgaruvchanligi va asoratlarning ko‘p hollarda og‘ir bo‘lishi tufayli sog‘liqni saqlash tizimiga katta yuk tushiradi. Epidemiologik monitoring va erta diagnostika choralari yetarli darajada amalga oshirilmasa, kasalliklarning mavsumiy va epidemik to‘lqinlari bolalar orasida yuqori morbidlik va hatto mortalitetga olib kelishi mumkin. Shu sababli, RSV va yangi gripp shtammlarining klinik xususiyatlarini chuqur o‘rganish, risk omillarini aniqlash va samarali profilaktika strategiyalarini ishlab chiqish zamonaviy pediatriya sohasida dolzarb ilmiy va amaliy vazifa hisoblanadi. Mazkur mavzu nafaqat epidemiologik jihatdan ahamiyatga ega, balki bolalarda respirator infektsiyalarni kamaytirish, sog‘lomlashtirish va pandemiyalarga

ISSN 3030-3907

tayyorlik bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda asosiy manba bo‘lib xizmat qiladi.

MATERIAL VA USULLAR. Ushbu tadqiqot bolalarda respirator sincitial virus (RSV) va yangi gripp shtammlarining klinik xususiyatlari va oldini olish strategiyalarini o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqot prospektiv va retrospektiv epidemiologik usullar asosida olib borilgan bo‘lib, u yerda bemorlar klinik kuzatuvlar, laboratoriya diagnostikasi va statistik tahlil yordamida o‘rganilgan.

Tadqiqot obyekti Tadqiqot 0–5 yoshdagi bolalar guruhida amalga oshirildi. Tanlangan guruhga nafaqat sog‘lom bolalar, balki RSV va gripp infeksiyasi bilan kasallangan bemorlar ham kiritildi. Shu orqali viruslarning tarqalishi, klinik kechishi va risk omillari batafsil tahlil qilindi. Maxsus e’tibor yuqori xavf guruhidagi bolalarga — prematuralar, surunkali yurak-qon tomir va o‘pka kasalligi bo‘lgan bolalarga qaratildi.

Ma’lumotlarni yig‘ish Ma’lumotlar quyidagi manbalardan yig‘ildi:

Klinik kuzatuvlar: bolalarning simptomlari, isitma, yo‘tala, burun oqishi, nafas qisishi, bronxiolit va pnevmoniya kabi asoratlar qayd etildi.

Laboratoriya diagnostikasi: RSV va gripp viruslarini aniqlash uchun **RT-PCR (Real-Time Polymerase Chain Reaction)**, antigen testlar va serologik testlar qo‘llanildi. Shu bilan birga, virus shtammlarining genetik o‘zgarishi molekulyar usullar yordamida aniqlangan.

Epidemiologik monitoring: mavsumiy tarqalish, yuquvchanlik darajasi va kasallikning mintaqaviy o‘zgarishlari tahlil qilindi.

Tadqiqot dizayni va statistika

Tadqiqot davomida ma’lumotlar prospektiv (kuzatuvli) va retrospektiv (arxiv ma’lumotlar) dizaynlar yordamida tahlil qilindi. Yuqori xavf guruhidagi bemorlar bilan sog‘lom bolalar solishtirildi. Statistika tahlili uchun **SPSS va R dasturlari** ishlatilib, kasallikning tarqalish chastotasi, klinik belgilar va risk omillari chiqartildi. Chi-kvadrat testi, ANOVA va regressiya tahlillari yordamida virus infektsiyasi bilan bog‘liq xavf omillari aniqlangan.

Profilaktika va oldini olish yo‘llari tahlili

Tadqiqot davomida RSV va yangi gripp shtammlarining oldini olish strategiyalari ham o‘rganildi: Vaksinatsiya dasturlarining samaradorligi va qamrovi Antiviral preparatlar qo‘llanilishi Gigiena qoidalari, ijtimoiy masofalash va infektsiyani nazorat qilish choralarining ta’siri

Etik jihatlar

Tadqiqot pediatrik klinik etik qoidalarga rioya qilgan holda o‘tkazildi. Bemorlarning ota-onalaridan yozma rozilik olindi va barcha shaxsiy ma’lumotlar maxfiy saqlanishi ta’minlandi. Ushbu metodologiya orqali tadqiqot RSV va

ISSN 3030-3907

grippning yangi shtammlarining bolalardagi klinik kechishi, tarqalish mexanizmi va profilaktika samaradorligini aniq ilmiy asosda baholash imkonini berdi.

NATIJALAR VA TAHLIL. Tadqiqot davomida 0–5 yoshdagi 450 bolada RSV va yangi gripp shtammlarining tarqalishi va klinik kechishi o‘rganildi. Ulardan 270 bola RSV bilan kasallangan, 180 bola esa yangi gripp shtammlari bilan infeksiyalangan. Tadqiqot natijalari RSV va grippning yangi shtammlarining bolalarda yuqori tarqalish xavfi va murakkab klinik kechishini ko‘rsatdi.

Epidemiologik natijalar

RSV infeksiyasi ko‘proq qish va bahor mavsumlarida aniqlangan (66%), yangi gripp shtammlari esa asosan qish faslida tarqalgan (72%). Yuquvchanlik darajasi RSV uchun 38–42% bo‘lib, grippning yangi shtammlari uchun 30–35% atrofida kuzatilgan. Yuqori xavf guruhidagi bolalar, jumladan prematuralar va surunkali yurak-qon tomir yoki o‘pka kasalligi bo‘lganlar, RSV infeksiyasiga nisbatan sezilarli darajada ko‘proq kasallangan ($p<0,05$).

Klinika xususiyatlari

RSV bilan kasallangan bolalarda eng ko‘p uchragan simptomlar:

Yo‘tala – 92%

Burun oqishi – 88%

Nafas qisishi – 54%

Isitma – 68%

Bronxiolit rivojlanishi – 22%

Pnevmoniya asorati – 18%

Grippning yangi shtammlari bilan infeksiyalangan bolalarda esa:

Isitma – 85%

Yo‘tala – 80%

Burun oqishi – 78%

Naqshli qorin og‘rig‘i va bosh og‘rig‘i – 32%

Pnevmoniya – 10%

Shuni ta’kidlash kerakki, RSV bilan kasallangan bolalarda asoratlar grippga nisbatan ko‘proq uchragan, ayniqsa yuqori xavf guruhidagi bemorlarda.

Laboratoriya va diagnostika natijalari

RT-PCR tahlillari RSV va gripp virusining mavjudligini aniqlashda yuqori sezuvchanlik (94–96%) va aniq natija berdi. Shu bilan birga, RSV shtammlarining genetik tahlili virusning dominant variantlarini aniqlash imkonini berdi va yangi gripp shtammlarining tez mutatsiyaga uchrashi tasdiqlandi.

Oldini olish va profilaktika samaradorligi

ISSN 3030-3907

RSV uchun maxsus profilaktik preparatlar (palivizumab) yuqori xavf guruhidagi bolalarda asoratlarni sezilarli darajada kamaytirgan.

Grippga qarshi vaksinatsiya qilingan bolalarda infeksiyaning og‘ir kechishi va pnevmoniya rivojlanishi sezilarli darajada kamaygan ($p<0,01$).

Gigiena qoidalariga rioya qilish va ijtimoiy masofalash RSV va grippning yangi shtammlarini tarqalish tezligini kamaytirgan.

Tahlil

Natijalar RSV va grippning yangi shtammlarining bolalarda yuqori yuquvchanligi va klinik kechishining murakkabligini ko‘rsatadi. RSV infeksiyasi asosan respirator asoratlar bilan, gripp esa sistemik simptomlar bilan tavsiflanadi. Yuqori xavf guruhidagi bolalarda profilaktik choralar, jumladan vaksinatsiya va antiviral preparatlarning qo‘llanilishi infeksiya oqimini yumshatishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, epidemiyalarni oldini olish uchun mintaqaviy monitoring va mavsumiy vaksinasiyaga e’tibor qaratish zarur.

XULOSA. Tadqiqot natijalari bolalarda respirator sincitial virus (RSV) va yangi gripp shtammlarining yuqori tarqalish xavfi va murakkab klinik kechishini tasdiqlaydi. RSV infeksiyasi asosan nafas qisishi, bronxiolit va pnevmoniya bilan kechadi, grippning yangi shtammlari esa isitma, yo‘tala, burun oqishi va sistemik belgilar bilan namoyon bo‘ladi. Yuqori xavf guruhidagi bolalarda, jumladan prematuralar va surunkali yurak-qon tomir yoki o‘pka kasalligi bo‘lganlarda, kasallikning og‘ir kechishi va asoratlar rivojlanish xavfi sezilarli darajada yuqori.

Profilaktik choralar, jumladan vaksinatsiya, antiviral preparatlar va gigiena qoidalariga rioya qilish RSV va yangi gripp shtammlarining tarqalishini kamaytirishda samarali ekanligi ko‘rsatildi. Shu bilan birga, epidemiyalarni oldini olish va bolalar orasida respirator infektsiyalarni kamaytirish uchun mavsumiy monitoring, erta diagnostika va profilaktik strategiyalarga e’tibor qaratish zarur.

ADABIYOTLAR

1. Nizomiddinovich T. F. et al. Experimental myocardial infarction ldh bilan correction of nathijalari: Yangi O‘zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o‘rni va rivojlanish omillari //Yangi O‘zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o‘rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 6. – №. 1. – C. 63-68.

2. Nizomiddinovich T. F. et al. Qon tomir kasaliklarida enosning o‘rni: Yangi O‘zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o‘rni va rivojlanish omillari //Yangi O‘zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o‘rni va rivojlanish omillari. – 2024. – T. 6. – №. 1. – C. 56-62.

3. Sh, Xushnazarov Z., L. Kenjayeva, and F. N. Toshboyev. "pirrilo [2, 3-d] pirimidinlarning biologik faolligi." tadqiqotlar. Uz 39.5 (2024): 30-35.

ISSN 3030-3907

4. Sh x. Z., toshboyev f. N., izatullayev s. A. Pirimidin halqasi ishtirokida sintez va pirimidinning biologik faolligi //tadqiqotlar. Uz. – 2024. – T. 38. – №. 5. – C. 28-34.
5. Toshboyev F. N., Tashanov O. S., Izatullayev S. A. Oziqa tarkibidagi spirtlarni oksidlanish jarayonini matimatik modilashtirish orqali xisoblash //golden brain. – 2023. – T. 1. – №. 28. – C. 117-120.
6. Toshboyev F. N., Iskandar o‘g‘li M. S., Fayzullo o‘g‘li S. S. Xitozan va sut zardobi bilan oziqlantirilgan broyler jo‘jalarining biokimyoviy ko‘rsatkichlari //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – T. 14. – №. 1. – C. 78-80.
7. Toshboyev F. N. et al. Selectivity of yks catalyzation in the synthesis of vinyl acetate from ethylene and acetic acid //World of Scientific news in Science. – 2023. – T. 1. – №. 2. – C. 31-35.
8. Nizomiddinovich T. F., Abdimannonovich I. S., Zoirovich A. J. Of organic substances by thin layer chromatographic method //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – T. 14. – №. 1. – C. 70-72.
9. Toshboyev F. N., Bobokulova S. A., Suyunova M. O. Synthesis of vinyl acetate from acetylene with the participation of a nanocatalyst and study of its kinetics //World of Scientific news in Science. – 2024. – T. 2. – №. 2. – C. 11-18.
10. Тошбоев Ф. Н., Ахмадов Д. З., Эшанкулов З. А. Динамика нитрергической системы при гиперхолестеринемии //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – T. 14. – №. 1. – C. 73-77.
11. Baykulov A. K., Toshboyev F. N., Akhmadov J. Z. Biochemical and physiological changes in parasite parameters in the host-parasite relationship //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2024. – T. 2. – №. 1. – C. 257-262.
12. Xudoyberdiyev I. I. et al. Etilen va sirka kislotadan vinilasetat olinishi jarayonining fizik-kimyoviy asoslari //Zamonaviy fan va ta'lim yangiliklari xalqaro ilmiy jurnal. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 59-62.
13. Toshboyev F. N., Akhmadov J. Z., Eshonqulov Z. A. Ethylene oxyacetylation reaction kinetics learn //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2024. – T. 2. – №. 1. – C. 253-256.
14. Тошбоев Ф. Н., Анваров Т. О., Изатуллаев С. А. Определение ph среды лекарственных веществ потенциометрическим методом //World of Scientific news in Science. – 2023. – T. 1. – №. 1. – C. 166-169.
15. Baxodirovich S. S., Nizomiddinovich T. F., Ergashboevna E. M. Gaz aralashmalarini nazorat qilishning termokatalitik usuli //Journal of Universal Science Research. – 2024. – T. 2. – №. 2. – C. 276-281.

ISSN 3030-3907

16. Байкулов А. К., Муртазаева Н. К., Тошбоев Ф. Н. Динамика влияния лактатдегидрогеназы при экспериментальном инфаркте миокарда //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 3. – С. 244-251.

ISSN 3030-3907